

STÁTNÍ **OPERA** PRAHA

opera | balet

*Zpráva o činnosti
a hospodaření
v roce 2003*

1. ÚVOD

Výroční zpráva si klade za cíl komplexně zhodnotit činnost Státní opery Praha v roce 2003, a to jak po stránce umělecké, tak po stránce ekonomické.

Vedení Státní opery Praha

ředitel: Mgr. JAROSLAV VOCELKA
umělecký šéf opery: LEOŠ SVÁROVSKÝ
umělecký šéf baletu: PAVEL ĎUMBALA

Od 1. 1. 2003 je součástí Státní opery Praha Pražský komorní balet, který vytvořil se stávajícím baletem Státní opery Praha samostatný soubor. Státní opera Praha se tak od 1. 1. 2003 stala dvousouborovým divadlem.

2. PŘEHLED PRACOVNÍKŮ K 31. 12. 2003

Státní opera Praha měla k 31. 12. 2003 celkem 395 zaměstnanců ve fyzickém počtu a 374, 26 zaměstnanců v přepočteném stavu. Kromě zaměstnanců byli v průběhu roku 2003 angažováni umělci z řad operních sólistů, dirigenti, režiséři, výtvarní umělci scénických a kostýmních výprav převážně ze zahraničí. Závazné limity státního rozpočtu byly v oblasti platů dodrženy a mzdové náklady činily celkem 71.725 000 Kč.

Počty zaměstnanců v jednotlivých kategoriích ve fyzickém a přepočteném počtu činily celkem:

kategorie	počet fyzický	počet přepočtený
umělci	261	251,60
sólisté opery	33	31,45
sólisté baletu	14	14,00
operní sbor	59	55,16
orchestr	120	119,49
ostatní umělecký personál	35	31,50
technické a servisní složky	105	92,10
umělecko-technický provoz	60	58,50
ostatní servisní služby	45	33,60
administrativa včetně produkce a propagace	29	30,56
celkem	395	374,26

úsek	počet fyzický	počet přepočtený
úsek ředitele	8	6,25
úsek uměleckého šéfa opery	245	239,75
úsek uměleckého šéfa baletu	20	19,50
úsek umělecko-technického provozu	60	58,50
úsek produkce a vnějších vztahů	40	27,93
úsek služeb	13	13,33
úsek ekonomický	9	9,00
celkem	395	374,26

3. ČINNOST UMĚLECKÝCH SOUBORŮ SOP

3. 1. HODNOCENÍ PREMIÉR V ROCE 2003

OPERA

Emil Viklický (1948): ORÁČ A SMRT

Světová jevištní premiéra: 21. 1. 2003

Divadelní adaptace, překlad a libreto
podle dialogu Jana z Teplé
„Der Ackermann aus Böhmen und der Tod“:
Dušan Robert Pařízek
Dirigent: Přemysl Charvát
Režie: Dušan Robert Pařízek
Scéna a kostýmy: Jan Dušek
Pohybová spolupráce: Pavel Šmok
Sbormistr: Přemysl Charvát

Pod záštitou ministra kultury ČR pana Pavla Dostála
a velvyslance Spolkové republiky Německo v ČR,
J. E. pana Dr. Michaela Libala

1. Umělecký záměr

Výběr tohoto operního titulu plně odpovídá záměru SOP vycházet mj. i z tradice Nového německého divadla. Opera Oráč a Smrt splňuje tento záměr dvojnásobně: zaprvé představuje soudobého autora, skladatele Emila Viklického, který se již v SOP úspěšně uvedl svou operní prvotinou Faidra (20. 9. 2000). Za druhé SOP navázala spolupráci s dramatikem, režisérem a hercem Dušanem Robertem Pařízkem, který neúnavně pracuje na projektu česko-německého porozumění a ve svém libretu zpracoval nadčasový filozofický dialog významného česko-německého humanisty Jana z Teplé (1350-1411).

2. Realizace

Na inscenaci se podíleli kromě orchestru SOP a Pražského komorního sboru také sólisté Pražského komorního baletu, od 1. 1. 2003 nového souboru SOP. Pro svůj komorní charakter je inscenace vhodná i pro zájezdová představení a byla již dvakrát úspěšně představena na Festivalu českého umění a kultury Prag-Berlin (červen 2002 v koncertní verzi, 20. 6. 2003 jevištně v berlínské Německé opeře).

3. Ohlasy

Přijetí u publika bylo příznivé i na reprízách, kritika vyzdvihla především skvělé výkony obou sólistů, tenoristy Aleše Brisceina a mezzosopranistky Jany Sýkorové, hudební nastudování Přemysla Charváta a „odhmotnělou“ scénickou výpravu Jana Duška.

Počet repríz v SOP v roce 2003: 4
Zájezd: 20. 6. 2003 – Německá opera, Berlín
Počet recenzí v příloze: 5

Ruggero Leoncavallo (1857-1919): LA BOHÈME

Premiéra: 13. 3. 2003

Dirigent: Hilary Griffiths
Režie: Roman Hovenbitzer
Scéna a kostýmy: Pavel Bílek
Choreografie: Petr Jirsa
Sbormistr: Adolf Melichar

1. Umělecký záměr

V rámci cyklu komparativních titulů představila SOP tentokrát obě Bohémy od Ruggera Leoncavalla a Giacomu Pucciniho. Na rozdíl od prvního titulu komparativního cyklu, Don Giovanni od Giuseppe Gazzanigy a W. A. Mozarta (premiéra 13. 12. 2001), uvedeného ve zkrácených verzích v jednom večeru, se však tentokrát SOP rozhodla uvést obě opery samostatně, což se ukázalo zejména v případě nejen u nás, ale i ve světě zcela neznámé Leoncavallovy opery jako velmi prozíravé rozhodnutí: zejména inscenace Leoncavallova díla byla velice úspěšná a jak psaly odborné kritiky, tuto operu plně rehabilitovala.

2. Realizace

Práce s mladým talentovaným německým režisérem Romanem Hovenbitzerem, který přišel s propracovanou režijní koncepcí, vyžadující detailní herecké akce, byla pro sólisty i sbor velmi náročná, ale přinesla nakonec nadprůměrný inscenační výsledek. Denisa Hamarová byla za ztvárnění role Musetty nominována na cenu Thálie 2003.

3. Ohlasy

Diváci, ale i kritikové, a to všichni, což je mimořádné, přijali inscenaci s velkým nadšením. Inscenace se stala jedním z vrcholů roku 2003 a obrátila na SOP nebývalou pozornost médií i ze zahraničí. Vysoce kladně byly kromě režie hodnoceny i scéna, hudební nastudování Hilaryho Griffithse a výkony všech sólistů.

Počet repríz v roce 2003: 11

Počet recenzí v příloze: 9

Giacomo Puccini (1858-1924): LA BOHÈME

Premiéra: 24. 4. 2003

Dirigent: Giorgio Croci
Režie: Roman Hovenbitzer
Scéna a kostýmy: Pavel Bílek
Choreografie: Petr Jirsa
Sbormistr: Adolf Melichar

1. Umělecký záměr

Druhý titul komparativního cyklu byl nasazen i s vědomím, že se bude jednat o běžný repertoárový titul v dalších sezonách.

2. Realizace

Určitým problémem se nakonec ukázal příliš krátký odstup od premiéry Leoncavallovy opery, podobné scénografické řešení (což byl ale inscenační záměr) u obou oper a režijní retrospektivní dějový rámec. SOP ale počítala s tím, že oba tituly uvede v dalších sezonách samostatně s dostatečným časovým odstupem.

3. Ohlasy

Ohlasy publika i tisku byl shodný – jednoznačně ocenily pěvecké obsazení sólových partů, zejména Marinu Vyskvorkinu (Musetta), Michala Lehotského (Rodolfo), Vladimíra Chmela (Marcello), Martina Matouška (Schaunard) a Ladislava Mlejníka (Colline) ad. Přes některé výhrady k režii bylo konstatováno, že se Roman Hovenbitzer vyrovnal s náročným úkolem dvojího pohledu na jednu látku pozoruhodně. Kritice bylo podrobena hudební nastudování italským dirigentem Giorgiem Crocim.

Počet repríz v roce 2003: 6

Počet recenzí v příloze: 3

Scott Joplin (1868-1917): TREEMONISHA

Česká premiéra: 17. 5. 2003

Dirigent: Vojtěch Spurný

Režie: Jaroslav Gillar

Scéna: Werner Hütterli

Kostýmy a masky: Helena Dubová

Choreografie: Pavel Šmok

Sbormistr: Vojtěch Spurný

1. Umělecký záměr

Titul byl nasazen jako představení pro rodiny s dětmi, nejen pro sugestivní hudbu slavného amerického krále ragtému Scotta Joplina, ale i pro srozumitelnou a přitažlivou dějovou linii.

2. Realizace

Spolupráce interpretů i inscenátorů byla plně profesionální, díky jazykovému poradcovi se pěvcům podařilo zvládnout i náročnou výslovnost hovorového jazyka Afroameričanů. S ohledem na dětského diváka byl tentokrát publikován v programu český překlad nikoliv prozaický, ale v jednoduchých, vtipných rýmech.

3. Ohlasy

Ohlasy u publika byly jednoznačně kladné, kritika psala o „skvělém dramaturgickém úspěchu SOP“ a ocenila shodně všechny složky inscenace, od nápadité scény, kostýmů a režie až k hudebnímu nastudování. Přesto

návštěvnost nebyla tak vysoká, jak jsme očekávali, pro dnešní mladé diváky je pravděpodobně jméno Scotta Joplina už neznámé.

Počet repríz v roce 2003: 4

Počet recenzí v příloze: 6

Eugen d'Albert (1864-1932): TIEFLAND (Nížina)

Premiéra: 18. 9. 2003

Dirigent: Hilary Griffiths

Režie: Heinz Lukas-Kindermann

Scéna a kostýmy: Daniel Dvořák

Sbormistr: Adolf Melichar

1. Umělecký záměr

Do dramaturgického plánu byla tato opera zařazena ke 100. výročí světové premiéry v budově SOP, tehdy Novém německém divadle, 15. 11. 1903.

2. Realizace

Koprodukce s Theater Trier, kde byla inscenace představena na jaře 2003, umožnila SOP převzít oba vynikající představitele vysoce náročných hlavních rolí, Petera Svenssona (Pedro) a Maidu Hundeling (Marta). K nim přibyl v nastudování SOP v další závažné roli Sebastiana neméně skvělý barytonista Richard Haan, jenž byl za svůj výkon nominován na cenu Thálie 2003.

3. Ohlasy

Ohlasy u publika i obecnostva byly jednoznačně kladné. Odborný domácí i zahraniční tisk oceňoval návrat k původní, od roku 1903 nehrané verzi, jejíž partituru objevil v pražských archívech dirigent Hilary Griffiths, hudební nastudování včetně výkonů všech sólistů i režii a scénografii, které se podílely na vzniku pozoruhodně dynamické inscenace.

Počet repríz v roce 2003: 5

Počet recenzí v příloze: 5

**Hector Berlioz (1803-1869):
BÉATRICE ET BÉNÉDICT**

Dirigent: Vincent Monteil

Režie a scéna: Philippe Godefroid

Kostýmy: Françoise Terrone

Světelná koncepce: Françoise Terrone,

Philippe Godefroid

Premiéra: 11. 12. 2003

1. Umělecký záměr:

SOP se rozhodla v den 200. výročí narození Hectora Berlioze uvést jeho operu Béatrice et Bénédict, na našich operních scénách zcela neznámou. Kromě toho se jednalo o druhý titul cyklu Shakespeare v opeře (po opeře Hamlet od Ambroise Thomase, premiéra 21. 3. 2002).

2. Realizace

Úskalím inscenace se ukázala dramaturgická úprava francouzských inscenátorů, neboli podstatné rozšíření mluvené prózy o pasáže z originální literární předlohy W. Shakespeara Mnoho povyku pro nic. Ani spolupráce s francouzským týmem nebyla optimální, režisérka F. Terrone od svého úkolu záhy odstoupila; nahradil ji její kolega Ph. Godefroid. Oba do poslední chvíle zasahovali do českého překladu prózy od Jiřího Joska a nedokázali navodit tvůrčí atmosféru s interprety při realizaci tak náročného titulu.

3. Ohlasy

Už na premiéře se ukázalo, že obecnost odmítá akceptovat nadměrné použití mluveného Shakespeareova textu v českém překladu (a to přesto, že pro řadu rolí byli angažováni činoherci), velké kritice byla podrobena i nejednotná režijní aktualizace. Za klad inscenace bylo naopak označeno hudební nastudování dirigenta Vincenza Monteila a pěvecké obsazení v čele s Tomášem Černým a Pavlou Vykopalovou v titulních rolích.

Počet repríz v roce 2003: 3

Počet recenzí v příloze: 4

BALET

POHÁDKA

Libreto: Pavel Šmok

Hudba: koláž z tvorby Antonína Dvořáka

Choreografie a režie: Pavel Šmok

Scéna a kostýmy: Josef Jelínek

Premiéra: 18. 1. 2003

1. Umělecký záměr

Cílem bylo nabídnout baletní představení pro děti, a to ve dvou verzích, jak pro jeviště SOP, tak pro zájezdová představení Pražského komorního baletu.

2. Realizace

Realizace kladla na tanečníky značné nároky, neboť kromě tanečních akcí od nich vyžadovala i mluvené slovo. Přesto probíhala v pohodové tvůrčí atmosféře: Pavel Šmok má s tvorbou pro děti dlouhodobé zkušenosti a Josef Jelínek vytvořil půvabnou scénu i kostýmy.

3. Ohlasy

Dětské publikum přivítalo baletní pohádku s velkým nadšením, které nahlas projevovalo i během samotného představení.

Počet repríz v roce 2003: 10

Počet recenzí v příloze: 1

Giuseppe Verdi – Sergej Onsoff:

DÁMA S KAMÉLIEMI (La Traviata)

Libreto podle románu A. Dumase ml.: Libor Vaculík

Choreografie a režie: Libor Vaculík

Nastudoval: Pavel Ďumbala

Scéna: Jan Dušek

Kostýmy: Roman Šolc

Premiéra: 23. 10. 2003

1. Umělecký záměr

Balet Dáma s kaméliemi byl vybrán jako první taneční titul, který s Pražským komorním baletem a baletem Státní opery Praha nastudoval nový umělecký šéf baletu Pavel Ďumbala.

2. Realizace

Inscenace si kladla za cíl představit ve velkých rolích vynikající sólisty Pražského komorního baletu. V obou hlavních rolích se pak představili Alena Pešková (Marguerite) a Miroslav Hradil (Armand Duval), kteří měli obě role již dobře zažitě z předchozího plzeňského nastudování.

3. Ohlasy

Ohlasy v tisku nebyly četné a navzájem si protiřečily: jedna kritika vytýkala nedostatky a nepřesnosti v provedení a vzájemné souhře a nenápadité scénické řešení, naopak vyzdvihla zdařilé kostýmy. Jiné naopak vyzdvihly přesvědčivé výkony obou hlavních představitelů i Davida Stránského v roli Anděla a psaly o přesvědčivém startu baletu SOP do nové éry.

Počet repríz v roce 2003: 6

Počet recenzí v příloze: 2

3. 2. INOVAČNÍ PROGRAMY K ROZŠÍŘENÍ NÁVŠTĚVNOSTI

Státní opera Praha klade zvýšený důraz na propagaci své umělecké činnosti:

A. V zahraničí:

- prezentace materiálů a informací o Státní opeře Praha na veletrzích cestovního ruchu
- napojení prodejního softwaru SOP on-line na zahraniční prodejní systémy a sítě

B. V České republice:

1. formou inzerce: inscenační plakáty, city-lighty, rozhlasové spoty, inzerce v tisku (Pražský kulturní přehled, Prague Events, Česká kultura, Večerník Praha, Co, kdy v Praze, Heart of Europe) + prostřednictvím mediálních partnerů (Hospodářské noviny, Prager Zeitung, The Prague Post).
2. formou dlouhodobé spolupráce s médii formou reportáží, soutěží, rozhovorů (denní tisk, odborné časopisy, Česká televize, Český rozhlas, Radio Classic, TV Prima, TV Nova.
3. širší mediální propagace inscenací, umělců i budovy Státní opery Praha a její historie v kulturních, firemních ad. časopisech (Time-In, Remarx, OK Review, The City of Prague Quaterly, Welcome to Prague, TTG, COT Business).
4. on-line rozhovory s umělci na divadelním webu scena.cz
5. soutěže o vstupenky na představení v rámci televizních pořadů Dobré ráno s Českou televizí.
6. v případě inscenací pro děti a mládež (např. Treemonisha) rozsáhlá mediální kampaň v základních a středních školách.
7. www.opera.cz – zpřehledněním a zaktualizováním webových stránek se podstatně zvýšil počet návštěvníků webu SOP.
8. propojení cca 200 prodejních míst v České republice (včetně největších hotelů v Praze a řady tuzemských cestovních kanceláří) na prodejní software v pokladně SOP.

Výhled na rok 2004

– Státní opera Praha rozšiřuje tým spolupracovníků i o umělce populární v jiné než operní sféře, například o úspěšného filmového režiséra Zdeňka Trošku (pro nové nastudování Bizetovy Carmen), o mladé talentované umělce debutující v SOP (dirigent František Preisler v Dvořákově Dimitriji) a dává další příležitost mladým umělcům, kteří se v nedávné minulosti v SOP představili mimořádně úspěšnými inscenacemi (francouzská dirigentka Claire Levacher, nyní pověřená hudebním nastudováním Bizetovy Carmen, nebo německý režisér Roman Hovenbitzer, kterému bude svěřena režie Čajkovského Pikové dámy).

– SOP si klade za cíl představovat publiku ve zvýšené míře své nejúspěšnější pěvce, kteří jsou stále více zváni na prestižní světové scény. V případě Bizetovy Carmen může SOP nabídnout hned dvě své vynikající sólistky, Galii Ibragimovovou a Janu Sýkorovou, pro skvělou koloraturní sopranistku Marinu Vyskvorkinu vybrala SOP na podzim 2004 Donizettiho operu Lucia di Lammermoor a hned v následující inscenaci, Čajkovského Pikové dámy, se představí neméně znamenitá sólistka SOP, Anda-Louise Bogza.

– Hostování SOP: tradicí se stala opakovaná hostování v Japonsku a na Mezinárodním operním festivalu Smetanova Litomyšl, od roku 2001 pak také na Festivalu umění Praha-Berlín. V roce 2003 se představila opera po několikáté i v německém městě Fürth a poprvé podnikla turné po Dánsku.

3. 3. PROGRAMY PRO DĚTI A MLÁDEŽ

– I v roce 2003 pokračovala SOP v naplňování nové dramaturgické linie: uvádění operních a baletních titulů pro děti a mládež. Nejmenším divákům byl určen balet Pohádka spojený i s výtvarnou soutěží – děti byly vyzvány, aby nakreslily své dojmy z představení. Druhý titul, opera Treemonisha, byl určen pro mládež, neboli žáky 2. stupně základních škol a středoškoláky, kteří se tak prostřednictvím magické hudby Scotta Joplina mohli nenásilnou formou dozvědět i něco z americké historie, o rasové diskriminaci a postavení žen ve společnosti na začátku 20. století.

Zvláštní představení jsou určena přímo školám (od 11 hodin dopoledne).

Ve speciálním programu pro děti a mládež pokračuje SOP i v sezoně 2004/05, kdy uvede ve světové premiéře operu Pinocchio od Jana Jiráka.

– Velkou tradicí má Baletní příprava SOP pro děti od pěti let, kterou vedou Mgr. Olga Kyndlová a Libor Bernklau. O školu je stále větší zájem. Vybrané děti se uplatňují i na scéně SOP, v současné době mj. v opeře Treemonisha.

3. 4. OPATŘENÍ PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ OBČANY

Řešení zvláštních bezbariérových přístupů je vzhledem k architektuře historického objektu velmi problematické, což zvyšuje i poloha SOP vedle Radio/Free, kdy bezpečnostní opatření ztěžují přístup do divadla v podstatě všem divákům. Přesto je zdravotně handicapovaným občanům věnována náležitá pozornost, která spočívá ve vyčlenění zvláštních míst, ochotné pomoci uvaděček apod.

Držitelům průkazů ZTP a ZTP-P a jejich doprovodu jsou poskytovány 50% slevy, a to na všechna představení.

3. 5. SYSTÉM CENOVÉHO ZVÝHODNĚNÍ

Seniorům je určena zvláštní abonentní řada na představení od 14 hodin s výraznou slevou. Další 35% sleva je na vybrané abonentní cykly vyhrazena pro tzv. rodinné lóže a výrazné slevy mají i představení pro děti a mládež.

Tradičně byl v roce 2003 připraven vánoční dárek – vstupenky na 2 představení s téměř 70% slevou.

Díky cenové politice SOP je zhruba třetina kapacity divadla cenově běžně dostupná tuzemskému publiku.

3. 6. VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI V SOP, VÝSTAVNÍ A EDIČNÍ ČINNOST

VÝZNAMNÉ UDÁLOSTI A KONCERTY

1. Slavnostní koncert k 115. výročí otevření divadla

Galakonzertem sólistů a orchestru SOP oslavila Státní opera 115. výročí otevření divadla (tehdy Nového německého divadla) 5. 1. 1888.

5. 1. 2003

2. Koncert pro Nadaci Kapka naděje

Tradiční charitativní koncert v produkci Sidovsky Management, Bon Art Production a SOP vynesl tentokrát pro Nadaci Kapka naděje výtěžek 250.000 Kč.

8. 9. 2003

3. XI. Verdi festival

Verdi festival zahájil už pojedenaácté divadelní sezonu SOP.

19. 8. - 6. 9. 2003

4. Orchester SOP na festivalu Pražský podzim

Na slavnostním koncertě Mezinárodního hudebního festivalu Pražský podzim se orchestr SOP představil pod taktovkou Tomáše Hanuse j.h. nejen jako doprovodné těleso zahraničních sólistů, ale též samostatně v předehrách k operám G. Rossiniho a G. Verdiho.

23. 9. 2003, Státní opera Praha

5. Hostování baletního souboru Státní divadla Košice

Pod záštitou ministra kultury České republiky Pavla Dostála se balet Státního divadla Košice představil s úspěšnou inscenací Zvláštní radost žít II. Choreografií na hudbu Michala Pavlíčka vytvořil Ondřej Šoth. Představení bylo věnováno památce velké osobnosti českého filmu a divadla Evaldu Schormovi.

16. 10. 2003

6. Slavnostní představení d'Albertovy opery Nížina

Ke 100. výročí světové premiéry opery Tiefland (Nížina) od Eugena d'Alberta v Novém německém divadle (dnes Státní opera Praha).

Pod záštitou velvyslance Spolkové republiky Německo v ČR, J. E. pana Dr. Michaela Libala

15. 11. 2003

7. MCHAT ve Státní opeře Praha

Soubor legendárního Moskevského uměleckého akademického divadla A. P. Čechova (MCHAT) vystoupil v SOP s hrou Pavla Kohouta Nuly, kterou v Moskvě premiéroval 21. 12. 2002. Režisérem inscenace byl Jan Burian.

Slavnostního představení, které bylo předznamenáním velké prezentace ruské kultury v ČR v roce 2004, se zúčastnili ministr kultury ČR Pavel Dostál, náměstek ministra kultury Ruské federace Alexandr Golutva, dramatik Pavel Kohout i umělecký ředitel MCHATu, slavný herec Oleg Tabakov.

Pod záštitou ministra kultury ČR pana Pavla Dostála.

24. 11. 2003

8. Český slavík

Počtvrté se v SOP uskutečnilo slavnostní vyhlášení vítězů tradiční ankety Český slavík.

6. 12. 2003

9. Vánoční galakonzert

Místo několik let scénicky uváděné Rybovy České mše vánoční připravila tentokrát SOP dva večery s Vánočním oratoriem Johanna Sebastianiana Bacha, účinkovali sólisté a hosté SOP, divadelní orchestr a sbor pod taktovkou Leoše Svárovského. Ohlas zcela zaplněného hlediště byl mimořádný.

25. a 26. 12. 2003

VÝSTAVY

1. Historie Státní opery – I. část: ke 115. výročí otevření divadla.

Autor: PhDr. Tomáš Vrbka

5. 1. – 30. 6. 2003

2. Historie Státní opery – II. část

Autor: PhDr. Tomáš Vrbka

18. 9. – 31. 12. 2003

EDIČNÍ ČINNOST**1. Časopis Státní opery Praha**

Časopis Státní opery Praha zaznamenal již od září 2002 výraznou grafickou i obsahovou změnu, k dalším změnám došlo od podzimu 2003. Hlavním cílem čtvrtletníku je seznámit širokou veřejnost s uměleckou činností SOP, přiblížit jí repertoár a inscenační záměry v rozhovorech s hlavními tvůrci, dirigenty a režiséry, ale i zákulisí divadla a v historickém seriálu postupně představovat slavné umělce v této divadelní budově od jejího založení v roce 1888. Časopis vychází 4x do roka, je česko - anglický a obě verze jsou publikovány i na internetových stránkách Státní opery Praha www.opera.cz.

2. Programové brožury

Pohádka (balet)

La bohème (R. Leoncavallo)

La bohème (G. Puccini)

Treemonisha

Tiefland (Nížina)

Dáma s kaméliemi (balet)

Béatrice et Bénédict

3. CD

Státní opera Praha pokračovala i v roce 2003 v dokumentování své tvorby formou CD. Byl vydán záznam oper La bohème (R. Leoncavallo), Treemonisha a Tiefland.

Výběr odborných recenzí a kritik je Zvláštní přílohou této Zprávy.

4. HOSPODAŘENÍ SOP ZA ROK 2003

Ekonomické a umělecké výsledky Státní opery Praha byly ovlivněny v roce 2003 základní skutečností: nové vedení SOP, které bylo ustanoveno k 1. 7. 2002, působilo po dobu celého kalendářního roku 2003.

Všechny premiéry se setkaly s velmi příznivým ohlasem diváků a ovlivnily spolu s vhodně sestaveným hracím plánem s důrazem na osvědčený klasický repertoár SOP návštěvnost, která v průměru dosáhla výše 71 %, a současně i výši tržeb. Výsledná návštěvnost a tržby byly kladně ovlivněny také správně vedenou propagací a příznivým vývojem turistického ruchu ve směru k potencionálním zahraničním divákům.

Vedle příspěvku na provoz poskytlo Ministerstvo kultury ČR účelové investiční a neinvestiční dotace na opravy, rekonstrukce a modernizace nemovitého majetku a na pořízení movitého majetku.

Státní opera Praha obdržela v rámci příspěvku na provoz účelové dotace na kulturní aktivity, a to na náklady spojené s účastí operního souboru a baletního souboru na II. festivalu české kultury a umění v Berlíně (822 tis. Kč), na náklady spojené s hostováním Moskevského uměleckého akademického divadla A. P. Čechova v SOP (844 tis. Kč), na náklady spojené s hostováním Pražského komorního baletu na Slovensku (148 tis. Kč) a na náklady spojené s vysláním Pražského komorního baletu do Finska (247 tis. Kč),

Dále Státní opera Praha obdržela neinvestiční dotace na opravy a údržbu hmotného majetku ve výši 4.814 tis. Kč, určené převážně pro historickou budovu, a systémové investiční dotace ve výši 10.381 tis. Kč na rekonstrukce a modernizace a pořízení hmotného majetku, související s financováním programů evidovaných v ISPROFIN.

Z dotací na opravy a údržbu byla provedena výměna baletizolu, dále opravy vstupních dveří do hlediště v historické budově, opravy maleb v historické budově, výměna sametové opony a opravy podlah v provozní budově.

Investiční dotace byly určeny na:

- rekonstrukci osvětlení v provozní budově a ve skladě dekorací v Čakovicích 712 tis. Kč
- rekonstrukci šaten orchestru a dalších interiérů 2.690 tis. Kč
- nákup hudebních nástrojů 2.970 tis. Kč
- nákup zvukové techniky 410 tis. Kč
- nákup tahače a divadelního návěsu 2.800 tis. Kč
- nákup kancelářské a výpočetní techniky 535 tis. Kč
- nákup bezdrátového dorozumívacího zařízení 264 tis. Kč

4. 1. POČET PŘEDSTAVENÍ

4. 1. 1. Na scéně SOP

SOP odehrála v roce 2003 celkový počet představení 249, což je o 7 představení více než v roce 2002. Z celkového počtu představení bylo 223 operních, 3 koncerty a 23 představení baletních.

4. 1. 2. V České republice

Operní soubor v roce 2003 neuskutečnil žádné představení. Baletní soubor realizoval celkem 35 úspěšných představení.

4. 1. 3. V zahraničí

Operní soubor uskutečnil celkem 29 představení v Japonsku a Evropě:

Ludwigshafen (Německo)

operní galakoncerty
17. a 18. 1. 2003 (2 x)

Fürth (Německo)

Nabucco
3. a 4. 5. 2003 (2 představení)

Německá opera, Berlín (Německo)

Emil Viklický: Oráč a Smrt
20. 6. 2003 (v rámci Festivalu Prag-Berlin 2003)

Japonsko

Giacomo Puccini: Tosca
27. 9. – 24. 10. 2003 (19 představení)

Dánsko

Giuseppe Verdi: Maškarní ples
17. - 24. 11. 2003 (5 představení)

Baletní soubor (Pražský komorní balet)

uskutečnil celkem 18 představení:

Riga (Lotyšsko)

Stabat mater, Šibeničky, Mariin sen, Z mého života, Slovanské dvojzpěvy
25. a 26. 4. 2003 (2. představení)

Istanbul (Turecko)

Ch. W. Gluck: Don Juan, Zbyněk Matějů: Golem
30. 4. 2003

Španělsko

Ch. W. Gluck: Don Juan, Zbyněk Matějů: Golem
13. – 24. 5. 2003 (9 představení)

Levoča, Košice (Slovensko)

Ch. W. Gluck: Don Juan, Zbyněk Matějů: Golem
3. a 4. 6. 2003 (2 představení)

Konzerthaus Berlín (Německo)

Ch. W. Gluck: Don Juan, Zbyněk Matějů: Golem
25. 6. 2003

Helsinky (Finsko)

Slovanské dvojzpěvy, Stabat mater, Šest tanců, Sonáta, Mariin sen
19. – 21. 9. 2003 (3 představení)

Počet představení na scéně SOP, v České republice a v zahraničí celkem:

Operní soubor: 252 představení a 3 koncerty

Baletní soubor: 76 představení

4. 2. NÁVŠTĚVNOST

Představení Státní opery Praha na domácí scéně zhlédlo 184 662 diváků, z toho cca 120 000 ze zahraničí. Ve srovnání s rokem 2002 to bylo o cca 7 000 diváků více.

4. 2. 1. Celková průměrná návštěvnost

Celková průměrná návštěvnost na domácí scéně dosáhla výše 71 %. Nejvyšší návštěvnost byla překvapivě v březnu (81 %) a tradičně v říjnu (77,4 %), nejnižší pak překvapivě v červnu (52,3 %). Z hlediska obchodního byl bezkonkurenčně neúspěšnější měsíc říjen, kdy celkové tržby při 27 představeních dosáhly výše 10 219 291,- Kč. V říjnu navíc absolvoval soubor SOP úspěšný zájezd do Japonska.

4. 2. 2. Struktura návštěvníků

Struktura návštěvníků (zahraniční versus domácí) zůstává v zásadě za poslední léta přibližně stejná. V typicky divadelních měsících (listopad – březen) tvoří domácí návštěvníci zhruba 60 % klientely SOP, v turisticky atraktivních měsících (duben – říjen) se tento podíl snižuje na cca 20 %. Přesto lze konstatovat, že díky skladbě dramaturgického a repertoárového plánu, prezentace SOP a cenové politice, včetně předplatného, se domácí publikum začíná postupně do SOP vracet. Vždyť cca třetina kapacity divadla má na běžná představení vyšší vstupného od 100 – 400,- Kč, což je jistě přijatelná cena i ve vztahu ke kvalitě těchto míst. V roce 2003 byly do repertoáru divadla zařazeny další tituly (balet Pohádka a opera Treemonisha) určené především pro domácí publikum, čemuž odpovídá i výše vstupného. Také složení zahraničních návštěvníků zůstává v posledních třech letech v zásadě nezměněno. Snad jen lze zaznamenat částečný pokles podílu návštěvníků z Německa. Z celkového počtu zahraničních návštěvníků tvoří cca 35% diváci z anglosaských zemí, 20% z Německa, 10% z Francie, 8% ze Španělska, 7% z Itálie a 5% z Japonska.

4. 2. 3. Nejhranější tituly

LA TRAVIATA	45x
RIGOLETTO	29x
KOUZELNÁ FLÉTNÁ	25x
AIDA	24x
NABUCCO	17x

4. 2. 4. Nejvyšší průměrná návštěvnost

NETOPÝR	87,4 % (při 5 reprízách)
KOUZELNÁ FLÉTNÁ	81,2 % (při 25 reprízách)
AIDA	79,1 % (při 24 reprízách)

4. 3. TRŽBY

4. 3. 1. Celkové tržby za představení na scéně v SOP

Celková tržba za vstupné na scéně SOP představuje částku 76. 719 678,- Kč , což je o 11 869 678,- více než předpokládal plán na rok 2003. Lze jednoznačně říct, že obchodní výsledky SOP v roce 2003 jsou nejlepší v celé historii samostatné SOP. A to ještě první polovina roku byla nepříznivě ovlivněna několika faktory: nebezpečím nákazy SARS, válkou v Iráku a v neposlední řadě i nepříznivou ekonomickou situací v Německu, která trvá dodnes. Všechny tyto skutečnosti měly vliv na mezinárodní cestovní ruch, který se pochopitelně dotkl i Prahy, potažmo SOP, kde v měsících duben – červen tvoří zahraniční návštěvníci cca 80 % diváků. Zklidnění mezinárodní situace a výsledky propagačně marketingové politiky SOP přinesly v období říjen až prosinec 2003 výsledky, které nemají v historii SOP obdoby.

4. 3. 2. Průměrné tržby za představení v SOP

Celková průměrná tržba na jedno představení je 308 111,- Kč (dosud nejvyšší v historii SOP), z toho průměrná tržba na operní představení je 335 137,- Kč a na baletní představení 76 230,- Kč. Nejvyšší průměrná tržba na jedno představení byla tradičně v říjnu 378 492,- Kč, nejnižší v lednu 210 551,- Kč.

4. 3. 3. Nejvyšší průměrná tržba za představení v SOP

NETOPÝR	551 774,- Kč (5x včetně Silvestra)
LA TRAVIATA	398 500,- Kč (45x)
KOUZELNÁ FLÉTNA	396 812,- Kč (25x)

4. 3. 4. Nejvyšší celkové tržby jednotlivých titulů

LA TRAVIATA	17 932 503,- Kč
RIGOLETTO	10 005 288,- Kč
KOUZELNÁ FLÉTNA	9 920 312,- Kč
AIDA	8 754 741,- Kč
NABUCCO	6 203 970,- Kč

4. 3. 5. Tržby ze zahraničních vystoupení

Tržby ze zahraničních vystoupení (opera a balet) dosáhly v roce 2003 celkem 24.797 000 Kč a podílely se na celkových tržbách z představení (102.266 000 Kč) více jak 24 %.

Státní opera Praha

(1. 1. 2003 - 31. 12. 2003)

Řazeno podle představení abecedně

Představení	Tržba SO v Kč	Počet prod. míst	Průměrná tržba v Kč	Počet nabíd. míst	Počet repríz	% návštěv
Aida	8 754 741	20 152	364 781	25 464	24	79,1%
Béatrice a Bénédic	375 662	1 835	125 221	3 183	3	57,7%
Bohéma (Leoncavallo)	2 432 331	8 199	221 121	11 671	11	70,3%
Bohéma (Puccini)	2 053 631	4 760	342 272	6 366	6	74,8%
Carmen	4 384 177	10 586	337 244	13 793	13	76,7%
Così fan tutte	2 651 204	5 358	294 578	9 549	9	56,1%
Dáma s kaméliemi	1 023 667	4 428	127 958	8 488	8	52,2%
Don Juan a Golem	301 279	1 224	75 320	4 244	4	28,8%
Hamlet	541 250	2 863	135 313	4 244	4	67,5%
Kouzelná flétna	9 920 312	21 550	396 812	26 525	25	81,2%
La Traviata	17 932 503	36 694	398 500	47 745	45	76,9%
Madama Butterfly	2 329 049	5 384	332 721	7 427	7	72,5%
Mariin sen a Golem	29 659	181	29 659	1 061	1	17,1%
Maškarní ples	1 163 941	2 492	387 980	3 183	3	78,3%
Nabucco	6 203 970	14 118	364 939	18 037	17	78,3%
Netopýr	2 758 868	4 635	551 774	5 305	5	87,4%
Nížina	696 337	2 741	139 267	5 305	5	51,7%
Oráč a smrt	124 409	1 547	31 102	4 244	4	36,5%
Pohádka	398 679	3 810	39 868	10 610	10	35,9%
Rigoletto	10 005 288	21 214	345 010	30 769	29	68,9%
Robert Ďábel	201 207	1 195	100 604	2 122	2	56,3%
Tosca	2 117 349	5 534	302 478	7 427	7	74,5%
Treemonisha	89 282	1 645	22 321	4 244	4	38,8%
Koncert k 115. výročí	60 312	882	60 312	1 061	1	83,1%
Vánoční koncert	170 571	1 635	85 286	2 122	2	77,0%
Celkem	76 719 678,-	184 662	308 111,-	264 189	249	71,0%

Řazeno podle typu inscenace

Představení	Tržba SO v Kč	Počet prod. míst	Průměrná tržba v Kč	Počet nabíd. míst	Počet repríz	% návštěv
Balety	1 753 284	9 643	76 230	24 403	23	39,5%
Koncerty	230 883	2 517	76 961	3 183	3	79,1%
Opery	74 735 511	172 502	335 137	236 603	223	72,9%
Celkem	76 719 678,-	184 662	308 111,-	264 189	249	71,0%

5. ZÁVĚR

Výsledky roku 2003, které nemají v historii Státní opery Praha obdoby, je třeba posuzovat jako limitní a neopakovatelné. Máme tím na mysli například počet odehraných představení na scéně SOP - 249 (z toho baletních 23).

Takový počet představení není možné v současné době při zachování odpovídající umělecké úrovně opakovat.

Ekonomická soběstačnost Státní opery Praha dosáhla 53%, což je nejen v evropském, ale i světovém měřítku jev zcela ojedinělý. Pokud bychom měli dosáhnout standardu finanční soběstačnosti operních domů v evropském i světovém měřítku, která činí maximálně 25%, příspěvek na provoz SOP by musel být o 63 milionů Kč vyšší.

Neustále je třeba hledat hranici mezi umělecky náročným a progresivním dramaturgickým plánem a divácky atraktivním repertoárovým plánem. Cenovou politiku je nutno nadále diferencovat na straně jedné ve vztahu k náročným titulům v zimním období vůči domácímu publiku, na straně druhé k zahraničním návštěvníkům v období turisticky atraktivním. Je třeba více propagovat a prezentovat zvláště odpolední představení, která jsou cenově dostupná a jsou určena domácímu publiku. Zároveň je třeba věnovat pozornost oblasti předplatného a pokusit se zastavit mírně klesající trend.

Důležité je také udržet příznivé relace mezi celkovou návštěvností a průměrnou cenou vstupenek, a z toho vyplývající celkové tržby divadla za vstupné. Jistě není cílem zvýšit průměrné % návštěvnosti za cenu snížení cen vstupenek, a s tím související snížení celkových příjmů divadla.

Je ovšem třeba zdůraznit, že vývoj tržeb na jedné straně a hospodárné vynakládání finančních prostředků na druhé straně vedlo finálně **ke zlepšenému hospodářskému výsledku za rok 2003 ve výši 3. 224 000 Kč.**

Mgr. Jaroslav Vocelka
Ředitel Státní opery Praha

opera | balet
*Zpráva o činnosti
a hospodaření
v roce 2003*

Výběr odborných kritik a recenzí

Ohlasy umělecké činnosti Státní opery Praha v tisku v roce 2003

Emil Viklický (1948)

ORÁČ A SMRT

Libreto a režie: Dušan R. Parisek

Dirigent: Přemysl Charvát

Scéna a kostýmy: Jan Dušek

Pohybová spolupráce: Pavel Šmok

Světová premiéra scénického provedení 21. 1. 2003

Druhá opera Emila Viklického Oráč a Smrt poprvé zazněla v koncertním provedení ve Státní opeře v Berlíně (16. 6. 2002). Bylo to symbolické, neboť disputace humanistického učence Jana z Teplé (ze Žatce), na jejímž základě opera vznikla, je psána německy a skladatel spolu s libretistou a zároveň režisérem pražského provedení Dušanem Robertem Pariskem se dlouhodobě angažují v narovnání česko-německých vztahů... Inscenace evokuje makabrální soudní přelíčení, jímž filosofující spor postav i celá opera končí... E. Viklický zkomponoval až možná příliš prostou hudbu v sympatické snaze především uchopit a sdělit myšlenku traktátu... Naléhavě melodické jsou sborové pasáže... Vlastní disputaci vedou Oráč se Smrtí melodizovanou deklamací, která však bránila pochopení řečeného... Aleš Briscein měl těžší pěveckou pozici než Jana Sýkorová, oba však své party zvládli excelentně... Stejně jako předtím Faidrou, nabídl E. Viklický pozoruhodnou, byť opět diskutabilní novinku.

(Josef Herman, Právo, 29. 1. 2003)

S nápadem aktualizovat Oráčův nadčasový dialog a převést ho do operní podoby přišel režisér, herec a dramatik Dušan Robert Parisek... Melodický tok a drobnokresebné napětí díla zvýraznil v případě Oráče a Smrti komorní orchestr. Soustředěná interpretace se odvíjela pod taktovkou dirigenta Přemysla Charváta, který dosáhl precizním nastudováním nebývale zdařilých výkonů hráčů i sboru, za což mu patří dík... Režisér i výtvarník Jan Dušek vsadili na inteligentního diváka, vytvořili odhmotnělou a jednoduchou inscenaci, která svou nekompromisní prázdnotou vede k soustředěné pozornosti.

(Anna Šerých, Mladá fronta DNES, 23. 1. 2003)

Jazzman Viklický, který se takto definitivně etabloval i jako „klasický“ skladatel, našel pro velké téma tóny hudebního patosu, při vši dílčí instrumentační výbojnosti i trochu archaizující, tóny současně střízlivé i emotivní.

(Petr Veber, Hospodářské noviny, 23. 1. 2003)

Viklického operní jazyk se od Faidry více osamostatnil a vyhranil... Oráče obdařil rytmicky i melodicky zvrásněnou, neklidnou hudbou a Smrti přisoudil rozklenutou kantilénu...

Hudebně – a díky choreografii Pavla Šmoka i jevištně – nejpůsobivější jsou pasáže sboru (a organicky s ním propojeného baletu) v širokém hudebně výrazovém spektru od kontrapunktického vícehlasu přes folklórní názvuky, letmo se tu mihne i gospel a aleatorika...

(Radmila Hrdinová, Divadelní noviny, leden 2003)

... Hluboce lidský problém traktátu i jeho dialogická forma se už vícekrát staly inspirací ke scénickému ztvárnění... Při veškeré výrazové úspornosti se Viklickému podařilo napsat dílo kompozičně bohaté a proměnlivé, a přitom respektující duchovní podstatu námětu. Tak také vyznělo při prvním jevištním uvedení ve Státní opeře.

(Jaroslav Someš, Perspektivy, Únor 2003)

POHÁDKA

- O zakletém princí a chytré Aničce (balet)

Hudba: koláž z tvorby Antonína Dvořáka

Libreto, režie a choreografie: Pavel Šmok

Scéna a kostýmy: Josef Jelínek

Premiéra: 18. 1. 2003

Kultivované kouzlo... Okouzlující, výborně zatančený balet učaroval dětem i dospělým... balet je naplněn magií a tajemstvím, a tak je naprosto zábavný pro malé děti..., nadchne mladé publikum, dokonce je tu a tam vtahuje přímo do inscenace... Choreografie je atraktivní a hravá, má svůj vlastní rukopis... Tato opravdu krásná produkce dokládá rozsáhlé Šmokovy zkušenosti a jeho jemný důvtip a evokuje veškerou mystickou a lidovou tradici této země...

Postavu Aničky tančí vynikajícím způsobem Lucie Holánková, která přesně, lehce a skvostně pluje prostorem a nechá se unášet do vírů a otáček s dokonalou volností a jistotou. Velice dobře zatančený je také pes, v podání Zuzany Herényiové, pružný a horlivý....

(Lizzy Le Quesne, The Prague Post, 30. 4. 2003)

Ruggiero Leoncavallo: (1857-1919)

LA BOHÈME

Dirigent: Hilary Griffiths

Režie: Roman Hovenbitzer

Scéna a kostýmy: Pavel Bílek

Premiéra: 13. 3. 2003

Státní opera pokračuje v uvádění dramaturgické řady komparativních titulů, tedy těch oper, které zhudebnili dva různí skladatelé. Tentokrát se dostalo na takřka nehranou verzi Bohémy veristického skladatele R. Leoncavalla... Přesto je syrové pojetí příběhu, podpořené škrty, sympatické, navíc podtržené studenou strohou scénou, v níž režisér rozehrál propracované dynamické výjevy. Stejně pečlivé je hudební nastudování v orchestru a dokonce i ve sboru. Špičku typově, pěvecky i herecky výborného obsazení tvoří Denisa Hamarová (Musette), Jitka Burgetová (Mimi) a Sylva Čmugrová (Eufemia), odpovídajícími mužskými protějšky jim byli především Björn Larsson (Rodolfo) a Miguelangelo Cavalcanti (Schaunard).

(Josef Herman, Právo, 25. 3. 2003)

Kdyby nebylo Pucciniho Bohémy, Leoncavallova stejnojmenná opera by se určitě hrála víc. Nastudování Státní opery Praha jasně ukázalo, že je opomíjena neprávem... Režie R. Hovenbitzera dobře podtrhuje svébytnou divadelní působivost Leoncavallovy opery... Hudební nastudování dirigenta H. Griffithse dílo sceluje...

Pěkně barevná scéna a kostýmy Pavla Bílka spolu s moderními rekvizitami posunuly děj z konce 30. let 19. století do současnosti. Režii se naštěstí podařilo nalézt v situacích a chování postav takovou univerzálnost a přirozenost, že časový posun nijak nerušil.

(Petr Veber, Hospodářské noviny, 21. – 23. 3. 2003)

... Premiérové obsazení se oprostilo od kamenné operní strnulosti, aniž utrpěla kvalita zpěvu. Všichni rozezpívali, věrohodně rozehráli a rozpohybovali rozjařené mládí do prudkého reje drsných ataků, hádek a vyznání. Štíhlá, pohybově nadaná Denisa Hamarová byla ideální představitelkou temperamentní Musette... Jitka Burgetová se jako Mimi uvolnila do veselé bezstarostnosti, kterou vystřídala otupělost a záblesk naděje před smrtí... Podobně vysoké ocenění zaslouží Björn Larsson jako Rodolfo a Miguelangelo Cavalcanti v roli Schaunarda... Takovou inscenaci Praha po dlouhých měsících operního tápání už opravdu potřebovala.

(Helena Havlíková, Lidové noviny, 29. 3. 2003)

... Tým tvořený Romanem Hovenbitzerem (režie) a Pavlem Bílkem (výprava) se sice drží podobných obrazů, ale upravuje je tak, aby odpovídaly rozdílnému úhlu pohledu obou oper. Premiéře Leoncavallovy Bohémy dominovaly kovové stěny umístěné přes celou výšku jeviště, které odbourávají romantiku podkrovních místnůstek, což působí velmi příjemně, a které

umožňují rychlým střídáním světel vytvářet záběry ne nepodobné filmu... Dirigent Hilary Griffiths se prožene parlandem prvními dvěma dějstvími a vypíchne rozcházející se úrovně tohoto stylového mixu. Je také zodpovědný za některé škrty, kterých se můžeme vzdát bez výčitek svědomí.

(Stephan Mösch, Opernwelt 5 / 2003)

Úchvatná aktualizace Bohémy... Smělý risk Státní opery se vyplácí... Toto provedení si zaslouží velký aplaus, zvláště hudba. Dirigent Hilary Griffiths získává z orchestru Státní opery neuvěřitelné barvy a struktury. Hudba je živá a podmanivá a je interpretována perfektně téměř do jediné noty, což je pozoruhodný výkon inscenace, která zahrnuje některé velmi komplikované dramatizace... V každém případě je to strhující zábava pro večer.

(Frank Kuznik, The Prague Post, 26. 3. – 1. 4. 2003)

... Atraktivní, mladý soubor ve svém Leoncavallovi předvedl večer naplněný skvělou hudbou a podmanivou podívanou (21. 5.) P. Bílek navrhl mnohostranně použitelnou modrou krychli... R. Hovenbitzer inscenaci režíroval ve smělém veristickém tempu...

Igor Jan v roli Marcella předvedl tenor stvořený pro veristický repertoár – italizovaný, odlehčený, přitažlivý, se zvukným ukončením. Tereza Babjaková vytvořila vášnivou Musette s plným hlasem... Mimi v podání Věry Kavanové-Polákové byla kurážná sexy kočička na lovu, která popouštěla uzdu svému oslnivému lyrickému sopránu, ... jízlivý a grázlovský Rudolf Damira Basyrova předvedl ve své árii ve 4. dějství lehký, kovově zbarvený baryton se slovanským odstínem. Schaunard – brazilský baryton a uhlazený, sexy, zábavný a naprosto přesvědčivý výkon Miguelangela Cavalcantiho... Pod vedením H. Griffithse vystihl vynikající orchestr a sbor přesně tu správnou atmosféru.

(Larry L. Lash, Opera News 9 / 2003)

... Z hudebního hlediska byl večer s Hilary Griffiths v těch nejlepších rukou. Orchester měl vynikající složení a při provedení pozorně sledoval dirigenta.

(Klaus Ulrich Groth, Orpheus, 7 – 8, 2003)

Strategie komparativních titulů, cílená nabídka srovnávat opery, které mají shodný námět a byly i ve stejnou dobu komponovány, vynesla Státní operu Praha konečně výhru... Podstatné je, že SOP dala šanci posoudit Bohémy, ba změnit názor. Jestli se bude hlasovat, volím Leoncavalla.

(Anna Šerých, Opus musicum 2 / 2003)

.... Obě díla (Leoncavallovo i Pucciniho) nesporně mají svůj půvab, životaschopnost a divadelní účinnost, obě si zaslouhují své místo na slunci. O Pucciniho Bohémě se to ví odjakživa, o Leoncavallově nás o tom Státní opera Praha právě přesvědčila.

(Jaroslav Someš, Hudební rozhledy 5 / 2003)

Giacomo Puccini (1858-1924)**LA BOHÈME****Dirigent: Giorgio Croci, Michael Keprt****Režie Roman Hovenbitzer****Scéna a kostýmy: Pavel Bílek****Premiéra: 24. 4. 2003**

Srovnání dvojího skladatelského zpracování Bohémy dovršila Státní opera Praha šest týdnů po premiéře Leoncavallovy opery uvedením Pucciniho známější verze. Také tu nastudoval tým německého režiséra Romana Hovenbitzera a proti aktualizované, tvrdě realistické inscenaci Leoncavallovy Bohémy ji posunul směrem k poetické symboličnosti... Nicméně celkově se režisér s náročným úkolem dvojího pohledu na jednu látku vyrovnal pozoruhodně, mimo jiné díky péči, kterou věnoval dramatickému jednání postav... Maria Haan (Mimi) se postupně rozezpívala k pěknému výkonu, stejně jako Michal Lehotský v roli Rudolfa. On i představitelé Rudolfových tří kumpánů zároveň předvedli přesné herecké studie (Martin Matoušek Schaunarda, Ladislav Mlejnek Collina a zejména Vladimír Chmelo se výborně zhostil pro něho neobvyklé komické polohy role Marcella). Skvěle hlasově i herecky disponovanou Musettou byla Marina Vyskvorkina a úroveň pěveckého provedení premiéru ozdobila.

(Josef Herman, Právo, 2. 5. 2003)

... Nicméně nutno dodat, že ve Státní opeře dali dohromady zpěváky, kteří zostra nekřičí. Maria Haanová jako Mimi byla graciózní, Rudolfa by asi žádný český tenorista momentálně neuzpíval tak jako mladý Slovák Michal Lehotský. Osvědčený barytonista Vladimír Chmelo jako Marcello podal tradičně spolehlivý výkon a Marina Vyskvorkina odšvitořila part rozpustilé Musetty s nepopíratelným půvabem.

(Věra Drápelová, Mladá fronta DNES, 28. 4. 2003)

Slovenský tenorista Michal Lehotský po trochu rozpačitém začátku rozezpíval Rodolfa do lahodné italské zpěvnosti se suverénními výškami, Maria Haan má pro Mimi stále křehký zjev i hlas, který dokáže naplnit vroucností... oslnivou – co do zpěvu i hlasu – Musettu vytvořila ukrajinská sopranistka Marina Vyskvorkina, která dobře ladila se sametovým barytonem Vladimíra Chmela v roli Marcella. Uvedení obou Bohém přineslo zajímavé srovnání především v rovině hudební, z něhož plyne, že autor slavných Komediántů nebyl jen rutinním skladatelem.

(Radmila Hrdinová, Divadelní noviny, 13. 5. 2003)**Scott Joplin (1868-1917)****TREEMONISHA****Dirigent: Vojtěch Spurný****Režie: Jaroslav Gillar****Scéna: Werner Hutterli****Kostýmy a masky: Helena Dubová****Choreografie: Pavel Šmok****Premiéra: 17. 5. 2003**

Patří k tradici Pražského jara, že operní domy uvádějí v jeho rámci své premiéry. Státní opera Praha si letos zvolila u nás dosud nehranou operu Treemonisha Scotta Joplina z roku 1910. Černošský ragtimový král se touto operou chtěl prosadit ve světě „umění bílých mužů“ a na její kompozici je to znát. Joplinova hudba je nejpůsobivější tam, kde se skladatel drží svých zkušeností s ragtitem i duchem spirituálů a gospelů, tj. především ve sborových číslech... Režisér Jaroslav Gillar vsadil na hravý charakter opery a jeho inscenace je tak trochu divadlem na divadle... kde to celé od klavíru na jevišti diriguje Vojtěch Spurný..., který nastudoval Treemonishu s pochopením a citem, zpěváci v čele s Hanou Jonášovou v titulní roli zpívali dobře, všichni vypadali radostně...

(Radmila Hrdinová, Právo, 27. 5. 2003)

Treemonisha je operní koktail především pro děti... Inscenace není dlouhá, party se dají uzpívat, srovnání beztak neexistuje. A pak, tenhle příběh skutečně stojí za to dětem převyprávět. Jakkoli naivňoučké je podobenství o zlu, jemuž je nutné vzdorovat, ale nesplácet stejnou mincí, kapka moudrosti a aktuálnosti se mu nedá upřít... zůstává k vidění docela milá moderní pohádka... A především je tu docela lahodný afro-americko-evropský hudební koktejl, který byl skladatelem namixován a dirigentem Vojtěchem Spurným nastudován tak šikovně, že všechny ingredience plynule přecházejí jedna v druhou... byt o výlučně ragtimovou operu rozhodně nejde.

(Věra Drápelová, Mladá fronta DNES, 26. 5. 2003)

Trocha ragtimu nikoho nezabije... Dílo bylo za života skladatele provedeno jen koncertně a na jeviště se dostalo teprve nedávno. Zaujalo V. Spurného, který ho velmi šikovně instrumentoval pro salonní orchestr s příděchem jazzového big bandu a s citem pro styl je také dobře nastudoval. Orchestr kostýmovaný do typických vestiček a klobouků jazzových hráčů sedí na scéně a zasahuje do hry, dirigent Spurný volně přechází a všichni vtipně hrají dohodnutou naivní hru na prapočátky amerického hudebního divadla. Vše světle nasvíceno, v dobových nažehlených kostýmech a fantastických maskách... Kousek je to milý, vezmeme-li to jako zvláštní pohádku.

(Josef Herman, Divadelní noviny č.12, 2003)

... Jakkoli se jeví jako prvoplánová agitka, je Treemonisha v postatě velmi smutný až bezvýchodný příběh o vykořeněnosti rasy... Dirigent V. Spurný s týmem režiséra J. Gillara, výtvarníků W. Hutterliho a H. Dubové a choreografa P. Šmoka si z nabízejících se možností vybrali zlatou střední cestu (včetně komorní instrumentace)... Na rozpočítaném, až křiklavě barvitěm dění na jevišti se podílejí všichni – sólisté, sbor, tanečníci, orchestr, dirigent, ba i metač ohně... Soprán Hany Jonášové svou pronikavostí vystihuje odhodlanou titulní hrdinku, podobně se i Dagmar Vaňkátová (Monisha), Lukáš Hynek-Krämer (Ned), Jana Markvartová (Lucy) či Jaroslav Březina přizpůsobovali citlivějšímu pěveckému projevu. A Vojtěch Spurný dokázal se svým orchestrem navodit atmosféru hudebního doprovodu starých filmů, kavárenské hudby nebo salonních matiné.

(Helena Havlíková, Lidové noviny, 26. 5. 2003)

... Zdá se, že konkurence Státní opery a Národního divadla oživuje hudební dění v Praze... ve Státní opeře nad Václavským náměstím učinili nyní skutečný hudební objev – uvedli Treemonishu Scotta Joplina, která od svého vzniku v roce 1911 zažila na mezinárodní scéně sotva půl tuctu inscenací... Celý umělecký soubor zpívá a hraje tak nadšeně, jako by právě objevil fascinující svět neworleanského jazzu. Živý soprán Hany Jonášové v titulní roli by obstál i v každé italské belcantové opeře.

(Wolfgang Sandner, Frankfurter Allgemeine, 30. 5. 2003)

... Česká premiéra Treemonishy je dramaturgickým úspěchem par excellence: objevil se neprávem zapomenutý skvost. Práce na oživení partitury (nová úprava a instrumentace dirigenta Vojtěcha Spurného) přinesla víc než uspokojivý výsledek, našla se šťastná jevištní podoba (snad se dá mluvit o férii), všechny složky provedení (opera byla nastudována v anglickém originále) měly dobrou úroveň. Konkrétněji: kapela na scéně i s panem kapelníkem hraje výtečně, sbory jsou hezky propracované, žádný ze sólistů nepokazil nic hudebně ani herecky. Zvlášť lze pochválit tanečky, které nastudoval Pavel Šmok a stejně tak režii Jaroslava Gillara (nic není přetažené, mimo poetiku a je dobře, že se zde násilně neaktualizovalo či krkolomně neexperimentovalo); vše se odehrává na jednoduché, ale pocitově působivé scéně Wernera Hutterliho...

(Ivan Poledňák, Hudební rozhledy 7, 2003)

Eugen d'Albert (1864-1932)

NÍŽINA / TIEFLAND

Dirigent: Hilary Griffiths

Režie: Heinz Lukas-Kindermann

Scéna a kostýmy: Daniel Dvořák

Premiéra: 18. 9. 2003

... Orchester Státní opery hrál pod vedením hostujícího dirigenta Hilary Griffithse grandiózně a s velkým zaujetím. Heinz Lukas-Kindermann vytvořil odpovídající režii s použitím tradičních prostředků. Podařilo se mu také, že všichni účinkující zpívali výrazně vyslovující němčinou a každému slovu bylo rozumět... Role Pedra byla tentokrát skvěle obsazena Peterem Svenssonem. Hlasově splňuje všechny nároky ve vysoké i nízké poloze a disponuje průraznou střední polohou... Svým zjevem atraktivní Martu velmi dramatického projevu zpívala Maida Hundeling. Richard Haan jako Sebastiano byl přesvědčivý hlasově i herecky... Dobře znějící hlas propůjčil roli Tommasa Manfred Klein... Publikum nadšeně aplaudovalo jednoznačně úspěšnému představení.

(Gerlinde Ciganeck, Der neue Merker, říjen 2003)

O nynější znovuzrození Nížiny na scéně Státní opery Praha se zasloužil britský dirigent Hilary Griffiths, podle něhož jde o jedinou a jedinečnou německou veristickou operu... Griffiths věnoval studiu velkou péči... A projevil se nejen jako zaujatý badatel, ale především jako výborný dirigent... Ke kladům inscenačního ztvárnění patří režisérova detailní herecká práce s operními sólisty i se sborem a dobře vystižená dramatická atmosféra ...

(Radmila Hrdinová, Divadelní noviny 14. 10. 2003)

... (Státní opera Praha) se vrátila k tradici Nového německého divadla, v němž opera poprvé zazněla 15. listopadu 1903 pod taktovkou Leo Blecha. Inscenace je sympatická neokázalým tvarem diktovaným rustikálním příběhem... Orchester Hilary Griffiths dovedl ke zde dlouho neslyšené souhře a plastické dynamice... režisér Heinz Lukas-Kindermann vedl jevištní dění působivě od úvodní pastorální idyly až po naturalistické rvačky... V hereckém projevu nezůstal ani stín operních šarží, pěvci jednají logicky ve vzájemné souhře a se strhujícím fyzickým nasazením, které nejenže neublížilo pěveckým partům, ale podstatně přispělo k vypjatému hlasovému výrazu... Výtečně nastudování Nížiny oživilo pozoruhodnou, kdysi velmi oblíbenou partituru a rehabilitovalo realisticko-symbolický přístup k opernímu divadlu.

(Josef Herman, Právo, 24. 10. 2003)

... Inscenace, která prosvětlnila další kamínek mozaiky operní historie... Po sto letech se tak v koprodukcii s divadlem v Trieru znovu objevila Nížina Eugena d'Alberta... Pro svoji promyšlenou koncepci našli ovšem optimální obsazení. Peter Svensson naplňuje svým pevným a kantabilním tenorem i fyzickou robustností nároky na roli Pedra vedle Richarda Haana, jehož

temný baryton dodal postavě velkostatkáře chtivého sexu i peněz až ďábelskou úkladnost. Maida Hundeling pak věrohodně postihla vnitřní rozpolcenost Marty až po rozhodnost, která ji osvobodí od ponížené závislosti... Státní operě se daří cílit přesně. Po Leoncavallově Bohémě a Joplinově Treemonishe je Nížina opět vynikající inscenací.

(Helena Havlíková, Lidové noviny, 23. 10. 2003)

... Hostující tvůrci – německý režisér Heinz Lukas-Kindermann, britský dirigent Hilary Griffiths i tuzemský scenograf a autor kostýmů Daniel Dvořák – udělali vše, co mohli, aby nová inscenace zaujala.

(Petr Veber, Hospodářské noviny, 22. 9. 2003)

DÁMA S KAMÉLIEMI / LA TRAVIATA (balet)

Hudba: Giuseppe Verdi – Sergej Onsoff
Choreografie, režie a libreto: Libor Vaculík
Scéna: Jan Dušek
Kostýmy: Roman Šolc
Nastudoval: Pavel Ďumbala
Premiéra: 23. 10. 2003

Part ústřední hrdinky patří k dosti obtížným, postava Marguerite je na scéně přítomna takřka neustále. Alena Pešková vládne solidní technikou, výrazově je nejpřesvědčivější v poloze vášnivého vzplanutí citu k Armandovi... Velké sborové scény jsou kontrastně střídány něžnými i dramatickými pas de deux... scéna Jana Duška působí prostě i monumentálně... Dáma s kaméliemi se zdá být pro balet Státní opery přesvědčivým startem do nové éry.

(Saša Hrbotický, Právo, 21. 11. 2003)

... Ve skupinových scénách je Libor Vaculík obdivuhodně schopný vytvářet stále nové a překvapivé formace v prostoru, a tak se výstupy sboru stávají skutečnou lahůdkou, ačkoli obvykle bývají v baletu považovány za jakousi výplň děje. Ve Vaculíkových rukou se však proměňují v nápadité mistrovské dílo. Řady tanečnicků se na jevišti střídají a pohybují tak, že vždy vytvářejí a definují nové prostory, stále se přeformávají v nová seskupení – prolínají se, tvoří nové hloučky, aby se opět nechali rozprsknout. Tanečníci se zvedají do úctyhodných výšin a snášejí do hloubek... a stávají se tak potěšením i překvapením pro oko diváka.

(Lizzy Le Quesne, Prague Post, 13. 11. 2003)

Hector Berlioz (1803-1869)

BÉATRICE ET BÉNÉDICT

(Shakespeare v operě II)

Dirigent: Vincent Monteil

Režie a scéna: Philippe Godefroid

Kostýmy: Françoise Terrone

Premiéra: 11. 12. 2003

... Právem měli největší aplaus Pavla Vykopalová a Tomáš Černý v titulních rolích a Ivo Hrachovec za postavu generála Dona Pedra. Ve vyrovnaném obsazení však nebyla žádná slabina...

(Josef Herman, Právo, 16. 12. 2003)

Jak dosahují oslavy Berliozových narozenin svého vrcholu, měli by ti, kdož hledají vznešené umění zpěvu, navštívit představení Béatrice et Bénédicte ve Státní operě Praha, která učinila obrovský krok kupředu a opět se připojila ke světovým operním souborům... Philippe Godefroid a Françoise Terrone vymysleli nádhernou dekoraci ve stylu Art Deco, jíž se pokusili uchopit sofistikovanou lehkomyšlnost filmových grotesek z 30. a 40. let minulého století...

(Larry L.Lash, Financial Times, 23. 12. 2003)

... Pěvecky solidní výkony Tomáše Černého jako Bénédicte, Pavly Vykopalové jako Héro a Ludmily Vernerové jako Béatrice byly bohužel marnou investicí do inscenace bezradně budované na písku...

(Helena Havlíková, Lidové noviny 18. 12. 2003)

... Provedení sklouzává na mnoha místech do pošetilosti a překrývá tak jemnocit této komedie. Ale mnohé hudební kvality jsou pod vedením Rudolfa Krečmera pečlivě propracované. Jmenovitě sopranistka Pavla Vykopalová v roli Béatrice, kterou je možné pravidelně slyšet v obou velkých domech pražské opery, propůjčuje večeru vokální lesk...

(Jörn Peter Hiekel, Opernwelt, 2 / 2004)